

ENTREPRENEURSHIP AS THE MAIN COMPONENT OF ECONOMIC ACTIVITY IN THE STATE

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДЕРЖАВІ

Klymenko N. G./ Клименко Н.Г.

c.of public adm./ к..держ.упр

0000 0003 3951 7624

Research Institute of Public Administration "Karazin Kharkiv National Universit,

Kharkov avenue Moskovsky, 75

*ІНІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету
ім.Каразіна, м. Харків, Україна, проспект Московский, 75*

Анотація: У роботі розглядаються розбіжності, щодо правового регулювання підприємницької діяльності з точки зору розвитку господарського права.

Ключові слова: Підприємництво, господарська діяльність, право.

На сьогодні попри суттєві напрацювання в сфері державного регулювання підприємницькою діяльністю, усе ще залишаються прогалини, які потребують досконалого обґрунтування та вирішення, а саме: вирішення питань аналізу діяльності та тенденцій розвитку суб'єктів малого і середнього підприємництва в Україні; забезпечення стимулюючої ролі держави шляхом створення необхідних гарантій реалізації принципу свободи підприємництва; формування державних та цільових програм з підтримки підприємництва; а також, особливо, вдосконалення законодавчої бази забезпечення підприємницької діяльності [2].

Окрім наукових визначень «підприємництва», треба брати до уваги й нормативне визначення, що розкриває юридичний зміст цього поняття. У ст. 42 Господарського кодексу України підприємництво визначається як самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.

У ст. 42 Господарського кодексу України підприємництво визначається як вид господарської діяльності [1].

Проте не варто обмежуватись лише законодавчою дефініцією, необхідно розробляти нову, перспективну та дієву модель правового регулювання підприємницької діяльності, що є особливо важливим в контексті євроінтеграції України.

У науці ж існує серйозна розбіжність у підходах щодо правового регулювання підприємницької діяльності з точки зору розвитку господарського права.

Серед основних історичних теорій розвитку господарського права вчені виділяють п'ять [3,4,5]:

- 1) Концепція «двосекторного права» – визначила провідну роль адміністративно-господарського права у регулюванні соціалістичної економіки (Г. І. Стучка);
- 2) Довоєнна концепція, що з'явилась на противагу двосекторній та

об'єднала у предметі правового регулювання господарського права відносини як між соціалістичними організаціями, так і між громадянами (Л. Я. Гінзбург, Є. Б. Пашуканіс);

- 3) Концепція «господарсько-адміністративного права» – виділяла господарсько-адміністративне право в особливу підгалузь права і заклала підґрунтя для дослідження адміністративно-правового регулювання господарських відносин (С. Н. Братусь, С. С. Алексєєв);
- 4) Концепція комплексної галузі, що виходила із розмежування галузей на основні та комплексні (Ю. К. Толстой, М. Д. Шаргородський, О. С. Иоффе);
- 5) «Післявоєнна концепція господарського права» (В. В. Лаптев, В. К. Мамутов, Г. М. Свердлов, В. С. Тадевосян), що стверджувала необхідність виокремлення господарського права в окрему галузь права, предметом регулювання якої є специфічні горизонтальні та вертикальні суспільні відносини, що виникають у сфері господарювання.

Так, учений В. К. Мамутов, визнаючи існування такої галузі права, як господарське, не ігнорує підприємництво як юридичну категорію. Він зазначає, що підприємництво – це діяльність людини щодо організації виробництва.

Такий погляд на підприємництво – як на складову господарської діяльності – є найпоширенішим (В. К. Мамутов, В. С. Мартем'янов, Н. І. Клейн, В. В. Лаптев).

На нашу ж думку, найбільш вдалою та актуальною на сьогодні є концепція, де господарське право є комплексною самостійною галуззю, а норми права, що регулюють підприємницькі відносини, можна визначити як інститут господарського права. Хоча в майбутньому буде називати автономізація підприємницького права в окрему галузь права під назвою «комерційне» або «торгове» право (відповідно до європейської традиції правового регулювання даних відносин) [4].

Важливим у контексті форм реалізації економічних прав людини видається вивчення «правового статусу суб'єкта господарювання».

Як відомо, діяльність суб'єктів підприємництва виражається в свободі самої діяльності, у виборі її форм, видів та вільному розпорядженні прибутком тощо [5.6].

Таким чином, людина є вільною від природи і наділена «природними правами». Коли ж людина отримує певний правовий статус у суспільстві, починає відігравати в ньому нову роль, наприклад набуває статусу підприємця, то, відповідно до статусу, вона вже має спеціальні права та обов'язки та має діяти за правилами, що встановлені державою.

Ю. А. Тихомиров розрізняє такі категорії правових статусів:

- по відношенню до людей: а) конституційний; б) загальний; в) спеціальний;
- по відношенню до соціальних спільнот;
- у сфері економічних відносин.

У теорії конституційного права України сформувався свій підхід до категорій правового статусу:

- загальний;

- спеціальний, або родовий, статус окремих категорій громадян;
- індивідуальний статус;
- статус іноземців, осіб без громадянства, осіб із подвійним громадянством;
- галузеві правові статуси.

За поданою класифікацією економічні права, до яких належить і право на підприємницьку діяльність, належать до спеціального статусу.

Із дослідження науково-правових підходів до визначення поняття «правовий статус» можна зробити висновок, що запорукою реалізації правового статусу людини у сфері підприємницької діяльності є самостійність та вільне волевиявлення, спрямоване на досягнення майнових та немайнових інтересів. Але такий правовий статус має свої межі – не має зашкоджувати або нівелювати права інших суб'єктів.

Виходячи із загального розуміння поняття «правовий статус», можна сформулювати й поняття «правовий статус суб'єкта підприємництва». «Правовий статус суб'єкта підприємництва» – комплекс прав, свобод та обов'язків, якими наділяється суб'єкт підприємницької діяльності після офіційної процедури легалізації його діяльності[2,5] .

Отже, на підставі аналізу наукових положень та законодавства України можна зробити такі висновки:

1) здійснення господарської діяльності є найбільш конструктивною та перспективною формою реалізації економічних прав людини, що прямо впливає на її правовий статус, надаючи йому спеціальних рис;

2) підприємницька діяльність має неабияке позитивне значення для розвитку особистості, суспільства та держави, тому розвиток і підтримка господарської (підприємницької) діяльності людини має стати пріоритетним напрямом діяльності України в найближчі роки, особливо в контексті євроінтеграції;

3) розробка теорії підприємницького права (комерційного, торгового права) вже назріла і є пріоритетним напрямом наукових досліджень у сфері юридичних наук.

Список використаних джерел.

1. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/>

2. Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua>.

3. Започаткування підприємницької діяльності: Посібник. К. .- Держпідприємство, 2007.

4. Пиріг О.А. Історія підприємництва України. К., 2004

5. Основи підприємницької діяльності. Як розпочати власну справу. Посібник у 2-х частинах - К.: Держпідприємство, 2007.

6. Саніахметова Н.О. Підприємницьке право: Суб'єкти підприємництва. Кредитування. Оренда. Лізинг. Зовнішньоекономічна діяльність. Інвестиції. Антимонопольне законодавство. Захист від недобросовісної конкуренції. Реклама: Навч. посіб. – 2-ге вид. – К.: "А.С.К.", 2002.

Abstract. *The paper considers the differences in the legal regulation of business activities in terms of economic law.*

Key words: *Entrepreneurship, economic activity, law*